

Naturvårdsverkets ärendenr:
NV-04235-21

VERKSAMHETSBERÄTTELSE
för naturum Vattenriket

2022-02-08

Verksamhetsberättelse för naturum *Vattenriket* År 2021

År 2021 var Friluftslivets år och naturum hjälpte många att hitta ut.

BESÖKSADRESS: Naturumsvägen 2
POSTADRESS: 29180 Kristianstad
TEL: 044-132330
E-POST: naturum@kristianstad.se
INTERNET: www.vattenriket.kristianstad.se
FACEBOOK: naturum Vattenriket

Innehåll

1. Sammanfattning.....	3
2. Inledning.....	5
3. Utvärdering av naturums verksamhet.....	6
3.1 Övergripande planering för året.....	6
3.2 Teman.....	7
3.3 Programverksamhet.....	8
3.4 Utställningen.....	12
3.5 Kommunikationsinsatser.....	13
4. Förändring av fastighet och lokaler	15
4.1 Utvärdering av renovering, förändring av fastighet/lokaler.....	15
4.2 Naturums närområde.....	15
5. Utvärdering av övriga insatser	16
5.1 Utvärdering av övriga insatser	16
5.2 Pedagogisk verksamhet	17
6. Personal.....	19
7. Uppföljningar.....	19
7.1 Besökarundersökningar.....	19
7.2 Naturums statistik.....	19
8 Budget.....	20

1. Sammanfattning

Luften är fri! Det var uppmaningen och namnet på Naturvårdsverkets satsning under Friluftslivets år 2021. Det passade fint in på vår verksamhet som gick in på sista året med temat Upplev Vattenriket.

Program

Coronarestriktionerna gjorde att naturum var stängt från årsskiftet tills den 13 april då vi åter kunde glänta på dörren. Allt eftersom smittläget blev bättre fick fler och fler besökare komma in på naturum och programverksamheten kunde komma i gång. Under sommaren kunde vi genomföra programpunkter med begränsat antal deltagare och först den 29 september försvann restriktionerna.

Under perioden när naturum var stängt lanserade vi koncept med roliga uppdrag som familjer kunde lösa på egen hand i naturums närområde och längs Årumsspången. Emmy Entita som tappat bort sina frön var först ut, följt av Äggstrakul och senare på säsongen Emmy och solskenssången.

Med våren kom också tranorna. Mottot för året blev ”vi njuter av tranorna på distans”. Det innebar extra fokus på att hålla avstånd på plats, men också att vi ökade möjligheterna att ta del av tranorna på distans med webbkamera, livesändningar och slow-TV.

Under våren invigdes också Vättestigen vid Norra Lingenäset. Därefter hade vi guidningar och livesändningar tre söndagar vid olika besöksplatser på temat Vättar och väsen tillsammans med Sagomuseet. Sommaren kom med lättade restriktioner och vi kunde genomföra vårt dagliga program och våra sommaraktiviteter. Under hösten fortsatte vi fira Friluftslivets år med bland annat välbesökta Yogavandringar, Skogsbad och ytterligare tre turer med Vättar och Väsen. Höstlovet, Biosfärkonferensen och julpyslet kunde genomföras som planerat.

Bokade grupper och skolor

Skolverksamheten har fortsatt i stort sett som vanligt, fast utomhus. Vi lanserade ”Naturkul”, ett nytt koncept som vi genomförde med förskoleklasser under februari. Söderportgymnasiet har i sin miljöprofil haft ett nära samarbete med naturum, liksom Högsolan i sin lärarutbildning. Under sommarlovet första veckor genomfördes naturfilmsläger och biosfärläger.

Utställningen

I utställningen har vi fått två nya superluppar som vi kallar Makroliten. Den ena är inbyggd i en pollineringsutställning som tillfällig utställning. Under juni blev vår nya utställning om Fantastiska fågelägg klar.

Projekt och samarbeten

Under året har vi jobbat vidare i våra projekt: LONA-projektet Spadar, blommor och bin vid

Uteklassrum Sånnarna, projektet Aktivera Mera med fokus på friluftsliv och integration och WWF projektet kring Östersjön.

Vi har samarbetat med flera konstnärer och även med Regionmuseet i anslutning till utställningen Djur och Odjur.

Friluftsliv

2021 firades Friluftslivets år. Det var också Vattenrikets tredje och sista år med temat Upplev Vattenriket. Ett år då vi invigde Vättstigen på Norra Lingenäset, rastplatsen vid Kavrö bro, vindskyddet Pod i Österslöv och hjälpte många att hitta ut i Vattenriket via naturums alla programpunkter.

På naturum visade vi vägen ut under coronatiden med roliga naturdetektivupppdrag som Emmy Entita. Senare under året bjöd vi på allt från sagovandringar till yogavandringar. Vi visade vägen ut också via sociala media, live-sändningar, inlägg och filmer. Tillsammans med Kultur- och fritidsförvaltningen var vi del i projektet Aktivera med syftet att visa upp Vattenrikets värdefulla natur för naturovana. Deltagarna från SFI och After School fick prova på fiske, fågelskådning och skogsbad.

När Landshövdingestafetten kom till Kristianstad bjöd vi på fiske vid Kanalhuset, vandring längs Linnérundan och cykeltur till Norra Lingenäset.

Vindskyddet Pod i Österslöv.

2. Inledning

"Naturum är till för alla. Det ska vara en plats där man känner sig välkommen, oavsett förutsättningar eller intressen. Här ska man bli inspirerad att uppleva naturen. Här väntar en upplevelse man inte förväntade sig. När vägen till naturen går genom naturum kan besökaren förvänta sig hög kvalitet och ett mervärde. Naturum engagerar, berikar och erbjuder kunskap och upplevelser. Naturum ger besökaren en känsla av att man vill komma tillbaka, igen och igen."

Naturvårdsverkets nationella riktlinjer för Sveriges naturum.

Den 27 november 2010 slog naturum Vattenriket upp dörrarna för första gången. Sedan dess har över en miljon besökare besökt utställningen och varit med på programaktiviteter ute och inne. På bottenvåningen i naturum finns utställningen och på övre plan en servering. Båda verksamheterna genomsyras av Vattenrikets värdegrund: *bra för natur och människa*.

Naturum Vattenriket skall vara en resurs för många olika målgrupper. Vi brukar använda mottot *"inte bara för Fjällrävenfolket"* för att spegla bredden som vi strävar efter. Under 2021 har vi särskilt fokuserat på naturovana som del i vår satsning kring Friluftslivets år.

Verksamheten vid naturum Vattenriket ska:

- uppfylla Naturvårdsverkets rättighetsavtal mellan Kristianstads kommun och NV.
- bidra till att Biosfärområde Vattenriket uppfyller Unescos riktlinjer.
- bidra till kommunens arbete med globala målen, särskilt mål 3, 4, 11 och 12.
- vara den naturliga mötesplatsen i Biosfärområde Vattenriket och visa vägen ut i besöksområdet Vattenriket.
- bidra till Kristianstads attraktivitet som en reseanledning och bidra till att utveckla en hållbar turism i Vattenriket.
- bidra till ökad livskvalitet för kommuninvånare och delaktighet och engagemang för Vattenriket i bygden.

3. Utvärdering av naturums verksamhet

3.1 Övergripande planering för året

Coronapandemin präglade även 2021. Under pandemin blev naturen ett ställe att träffa släkt och vänner. Att vistas utomhus gör oss friskare och starkare och ger en större förståelse för att vi ska vara rädda om naturen. Glädjande nog var det många som gav sig ut i Vattenriket. Det visade inte minst våra räknare längs Linnérundan och Årumsspången. Inledningsvis uppmanade regeringen kommuner att helt hålla verksamhet som inte var nödvändiga stängda. Naturum höll därför stängt till den 13 april då museer tilläts öppna. Från en försiktig start med 15 samtidiga besökare, vidare till 20 kunde vi så småningom öppna naturums dörrar helt den 29 september.

Under vintern när naturum var helt stängt kunde vi möta besökarnas behov av kartor och tips utanför naturum. En lådcykel fullpackad med Vattenrikets utflyktsbok, kartor, tips och roliga uppdrag har glatt många och gjort stor nytta. Aldrig förr har så många av Vattenrikets utflyktsbok lämnat naturum och hamnat hos en nyfiken besökare. Vi gjorde det under devisen *"naturum är stängt men naturen är alltid öppen"*.

I början av februari lättades restriktionerna för barn födda 2005 och tidigare och det gjorde att vi kunde erbjuda skolor och förskolor "naturkul" utomhus i naturums närområde. En väldigt passande aktivitet som del i Friluftslivets år! Även barnfamiljer kunde använda våra detektivuppdrag på egen hand eller hämta pysselpåsar för att pyssla smittsäkert på egen hand.

Trantiden kom och mottot för året var "vi njuter av tranorna på distans". Det innebar extra fokus på att hålla avstånd på plats, men också att vi ökade möjligheterna att ta del av tranorna på distans med webbkamera, livesändningar och slow-TV. Där gick det också att testa trankunskaperna i en quiz på appen Tipsrundan.

Den 13 april kunde vi så glänta på dörren till naturum! Inledningsvis höll vi enbart öppet på vardagarna och bara för 15 besökare åt gången. Så småningom när vi kände att situationen

var säker kunde vi öka antalet till 20 personer. I maj månad kunde vi börja med dagligen öppet och la till det mycket uppskattade **Extra lugnt på naturum**, en bokningsbar timme med bara tio personer i utställningen.

Den generella kvadratmeterbegränsningen som krävde 10 m² per person hängde i länge. Inte förrän den 15 juli släpptes den restriktionen och möjliggjorde att vi under resten av sommaren kunde släppa in 50 samtidiga besökare. Året avslutades med en ny omgång av begränsning av antalet till 10 m²/person och därmed bara 25 personer i utställningen.

3.2 Teman

Naturum Vattenriket bygger programverksamheten på teman som speglar såväl arbetet i Biosfärområdet som årstiderna i Vattenriket. År 2021 var Friluftslivets år i hela Sverige. I Vattenriket blev det en del i temat Upplev Vattenriket, där vi på olika sätt arbetade för att få fler att hitta ut till besöksplatserna i Vattenriket och prova på olika aktiviteter.

3.3 Programverksamhet

Naturum har normalt sett ett stort programutbud med över 500 programpunkter som knyts till årstemat och månadsteman. Under detta vårt andra coronaår har vi både fått ompröva, ställa in eller genomföra programpunkter på annat sätt.

- Under hela våren och sommaren hade vi enbart programpunkter utomhus.
- Vi lanserade programpunkter med uppdrag som familjer genomförde på egen hand.
- När vi väl kunde ta emot grupper var det i små grupper med åtta personer. Så småningom kunde vi öka till 20 personer. Ett stort steg som underlättat var att vi under året börjat använda ett bokningssystem, Timecenter.
- Vi har ytterligare ökat vår digitala närvaro. Vissa programpunkter har vi kunnat komplettera med livesändningar på Facebook.
- Vi gjorde inget tryckt program för våren och sommaren utan lanserade våra programpunkter enbart via hemsida och Facebook. Vi gjorde ett tryckt program för höstlovet och fram till jul.

Ett urval av genomförda programaktiviteter 2021

Emmy Entita

Under årets första månader när naturum inte kunde vara öppet blev det viktigt att snabbt få fram obemannad naturvägledning där familjer på egen hand blev naturdetektiver.

Det första detektivuppdraget blev att hjälpa Emmy Entita lösa mysteriet med de förlorade fågelfrön.

Februarilovet

Trots att naturum var stängt och vi fortfarande levde under hårda restriktioner kunde naturum ordna många aktiviteter under februarilovet. Många gav sig ut på Knopploppet, klurade på djurspår och hjälpte Emmy Entita att lista ut vem som stulit hennes fågelfrön.

Tranvår på distans

I mars-april hörs tranornas trumpetande över Vattenriket, oavsett coronapandemi. För att minska risken för smitta ordnade vi årets transkådning under mottot upplev tranorna på distans. Det var fokus på live-sändningar, webbkamera och gott om plats – vi höll naturligtvis en trasas avstånd. Naturvägledarna var på plats för att visa vägen ut i Vattenriket.

Invigning av Vättestigen

I slutet av april invigdes Vättestigen, Vattenrikets första sagostig. På grund av restriktionerna kunde vi inte genomföra invigningen med publik, men Vildrikets förskola kom på besök och hjälpte vätten att hitta sin favoritblomma och alla kunde följa med via vår livesändning.

Sagan handlar om en liten vätte som tappat bort sin älsklingsblomma vätterosen. Den är skriven och illustrerad av en av naturvägledarna på naturum och berättas på fantasifulla skyltar, med skulpturer och i ljudfiler längs den 600 meter långa rullvänliga stigen.

Naturvägledaren flyttar ut

I maj månad flyttade naturvägledarna ut till olika besöksplatser som Ekenabben, Norra Lingenäset och Lillö. Vid tre tillfällen var det Vättar och väsen i fokus när naturums naturvägledare tillsammans med berättarpedagog Tine Winther från Sagomuseet berättade om näcken och pysslingarna vid Forsakar, jätten Balser på Balsberget och Äspets förlista fartyg. Vi kunde ju bara ha med en liten grupp under guidningarna, men desto fler kunde vara med på livesändningen på Facebook.

Fåglar för stora och små

Under helgerna i maj månad var det fokus på fåglar för nybörjare eller fullfjädrade fågelfanatiker utanför naturum. Naturvägledarena hade som vanligt koll på vem som flaxar och kvittrar och lånade ut fågelryggsäckar, visade skelett och fjädrar och fåglarnas ägg i trä. Vi passade också på att lansera vårt nästa naturmysterium Emmy och solskenssången.

Dagliga aktiviteter under sommaren

Så kom sommaren till naturum, coronaläget blev bättre, och med det en möjlighet att genomföra våra dagliga programpunkter utomhus som spångsafari, håvning, möt naturen och morgonqigong.

Fiske vid Kanalhuset

Som del i Kristianstads sommarlovs-satsning bjöd vi tillsammans med föreningen Peshku på håvning och fiske vid Kanalhuset från den nya fiskebryggan.

Äta ute med Portionen under tian

Den 4 september firade vi Friluftslivet år genom ett program med fokus på att äta ute. Naturums personal stekte 120 kanelbullar på stormkök medan Hanna från *Portionen under tian* lagade sats efter sats av tomatsoppa på stormkök. En karta visade vägen ut till Vattenrikets

besöksplatser och besökarna kunde pricka i sina favoritplatser.

Yogavandringar

Som del i Friluftslivets år bjöd naturum på en serie med natutyoga. Det var tre vandringar i olika miljöer i Vattenriket. Avslutningen var vid havet i månsken med yoga och elddans.

Kanelbullens dag

Den 4 oktober firades både Friluftslivets år och Kanelbullens dag! Naturums personal stekte 120 kanelbullar på stormkök utanför naturum. Det slumpade sig så väl att vi samtidigt hade en grupp från SFI som både lät sig väl smaka och ville vara med och baka.

Svamputställning

Röd larvklubba, rotfränskivling och riddarmusseron. Ja det var några av de många arterna i årets välbesökta svamputställning på naturum.

Biosfärkonferens 2021

Biosfär 2021 blev en dag full av föredrag om ny forskning kopplat till Vattenriket. Ett av föredragen var Daniel Ottosson från Olofströms kommun. Han berättade om deras framgångsrika arbete med friluftsliv. Olofström har två gånger utnämnts till Årets Friluftskommun.

3.4 Utställningen

Utställningen på naturum berättar om Vattenrikets varierande natur och de som lever här. I akvariet simmar abborre, björkna och sarv. På skärmen intill kan man se andra fiskar som trivs i området. En annan del visar Vattenrikets många fåglar. I Forsakarsbäcken lever djur från Vattenrikets bäckar. Mitt i utställningen finns den fenomenala farkosten Opteryx. Men utställningen är inte bara full av kunskap och upplevelser. Här finns också platser för den som vill sitta i lugn och ro och njuta av vyn över naturumsjön.

I enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer ska utställningen hållas i gott skick. Vi har som mål att varje år ska någon ny modul tillkomma eller förändras.

Under 2021 har det hänt en hel del i utställningen. Vi fått två nya fantastiska superluppar som vi kallar Makroliten och en helt ny äggutställning om fågelägg. Dessutom har tidslinjen uppdaterats och Opteryx fått ny ventilation och kunnat återöppna coronasäkrad. I barnhörnan fick svamputställningen komma på plats igen.

Makroliten- se det stora i det lilla

Under året fick naturums utställning ett tillskott. Vi kallade den Makroliten. Det är en superlupp som kan visa allt som är litet i makro som förstöras upp till 140 gånger. Förstoringen visas på en skärm så att flera kan se samtidigt. Med Makroliten kan du zooma in på blommor, bin, fjärilsvingar och annat på mycket nära håll.

Pollineringshörna

Med stöd av LONA-projektet "Spadar blommor och bin i Biosfärklassrum Sännarna" byggde vi upp en pollineringsutställning under våren. Den ena superluppen, Makroliten, var del i utställningen och visade blommor och bin i hög förstoring.

Fantastiska ägg

Pungmesens är bara någon centimeter stort, hägerns vackert turkost och knölsvanen har större än havsörnen. Strax före sommaren stod vår nya utställning om några av Vattenrikets fåglars ägg färdig. Vesa Jussila har snidat och målat äggen i trä.

Barnhörna i svamparnas tecken

Under höstmånaderna flyttade de underbara handsydda hattarna in i naturums utställning igen. Tillsammans med böcker om svampar och en stor vepa. Lika omtyckt varje år!

3.5 Kommunikationsinsatser

Vi arbetar hela tiden för att utveckla naturvägledningens metoder vid naturum. Det handlar om allt från att utveckla nya programpunkter eller guidningar till att kommunicera via sociala media eller utveckla fysiskt material som tipsrundor eller uppdrag. Naturvägledningen omfattar alla moment från planering till genomförande och utvärdering. Under denna punkt redovisas också våra insatser i de projekt vi sökt och fått medel för.

Självguidande naturvägledning

Friluftslivets år och dessutom Coronatider. Då passar självguidande detektivuppdrag perfekt! Under våren tog vi fram flera nya naturdetektivberättelser. Under året har vi lanserat två historier om Emmy Entita, ett Äggstrakul och ett Knopplopp.

Guidematerial

En viktig del i naturvägledningen är att ta fram guidematerial, både guideupplägg i form av text- och bildmaterial och fysiskt material som förbättrar naturvägledningen. Under året har vi tagit fram guidematerial till en fartfylld guidning vid Lillöborg och till vår nya äggutställning.

Digital kommunikation

Under året har vi lagt mycket fokus på att livesända på Facebook, både från programpunkter som Vättar och väsen och från besöksplatser som Pulken.

Biosfärambassadörer på distans

Tillsammans med Biosfärenheten utbildade vi ytterligare runt 20 biosfärambassadörer i Vattenriket. Normalt sett är det fyra kurstillfällen då deltagarna får uppleva området och lära sig om arbetet. Sedan kan de hjälpa till att sprida kunskap och engagemang kring Vattenriket och delta i praktisk naturvård. Under 2021 fick ambassadörsutbildningen för första gången genomföras digitalt via zoom, men själva certifieringen på plats vid Lillö med historisk guidning, diplomering och tårtkalas gick att genomföra på plats.

Skånestafetten

Skånestafetten var ett sätt för Skånes 33 kommuner att visa upp länets olika natur- och friluftslivsområden som del i Friluftslivets år. I maj kom stafetten till Vattenriket och Kristianstads kommunalråd tog emot stafettpinnen från Hörby på naturum Vattenriket. Efter ett kort besök på naturum tog sig stafetten vidare till Utemuseum Kanalhuset där kommunalråd och kommundirektörer från Hörby och Kristianstad fiskade, fikade och skådade fågel med fiskeföreningen Peshku och Nordöstra Skånes fågelklubb innan den fortsatte genom kommunens varierande natur.

Konst inspirerad av ålgräsängar och sandmarker

Under året samarbetade vi med konstnären Malena Olsson som dök ner under ytan med sin utställning "Själur i havet – sånger från havets barnkammare".

Malena Olsson samarbetar ofta med forskare. När hon skulle börja med utställningen om ålgräs tog hon kontakt med experter på naturum och Biosfärkontoret. Livet i Vattenrikets ålgräsängar blev en viktig inspirationskälla. Under sommaren visades utställningen bland annat på Nya Djurgårdsvarvet i Stockholm och Ryhls båtvarv i Åhus.

Filmer till UR

UR Samtiden producerar kunskapsprogram till Sveriges television. I somras spelade de in en föreläsningsserie om Sveriges flora och fauna på några av landets 33 naturum. I juni spelade vi in nio olika program på naturum Vattenriket. Sju av dem finns redan publicerade och ytterligare två kommer i UR:s serie för barn.

4. Förändring av fastighet/lokaler

4.1 Utvärdering av renovering, förändring av fastighet/lokaler

Naturum ligger på pålar mitt ute i vattnet, med en bottenvåning med utställning, hörsal och kontor och en övre våning med café och takterass. Administrativt är naturums verksamhet del av kommunledningskontoret och är hyresgäst till Tekniska förvaltningen som sköter drift och underhåll av huset. För caféet finns ett driftsavtal med en entreprenör. Under 2021 har följande projekt som gäller huset genomförts.

Upphandling av driften av café

Under vintern stod naturum utan avtal med krögare och naturums restaurang var stängd. Under perioden passade kommunen på att göra de reparationer som behövdes bland annat i köksdelen. Under våren stod allt klart och även avtal med Benny Nordlund som tog över verksamheten under namnet Bistro Årum. Efter sommaren valde Benny att fortsätta kontraktet till september 2022.

När Benny Nordlund tog över restaurangen fick han höra talas om biosfärkontorets projekt att lyfta fram braxen som matfisk i Vattenriket, "Dax för brax". Han blev nyfiken och hittade en leverantör som kunde leverera braxenfärs. Under sommaren serverade Bistro Årum braxenburgare. Gästerna uppskattade braxenburgarna som ett annorlunda och spännande inslag på menyn.

Besiktning och åtgärder på balkar

Under oktober 2020 gjordes en undersökning av de utvändiga träbalkarna på naturum eftersom fastighetstekniker upptäckt skador på balkarna. Tyvärr är det ett omfattande byggfel som därmed kommit i luset. Limträbalkarna är rötskadade enligt rapporter från konsultfirman WSP. De utvändiga gångarna till högsta utsiktspunkten är avspärrade men under 2021 har inga ytterligare åtgärder vidtagits.

Säkerhet

För att skapa en tryggare miljö har nya övervakningskameror kommit upp på naturums fasad och naturum övervakas nattetid.

4.2 Naturums närområde

Naturums närområde utgörs både av naturliga våtmarker och gammal deponi och är till största del inom naturreservatet Årummet.

Hela Skåne blommor

Pollinering är en viktig ekosystemtjänst som bidrar till vår livsmedelsförsörjning. För att gynna pollinerande insekter är Biosfärkontoret med i samarbetsprojektet "Hela Skåne blommor" som syns fint i landskapet genom blommande åkerkanter och trädor. Genom projektet tog vi fram påsar med fröblandning som vi delat ut i naturums butik. En yta utanför naturum såddes in i mitten på maj med den härliga fröblandningen av honungsört, bovete, sötväppling, kärringtand och klöver. Till nytta för bin och besökare!

Naturreservat Årummet

Flera åtgärder har genomförts för att gynna den biologiska mångfalden i samarbete med Vattenrikets ekologer. För att gynna fiskar som abborre har risvasar placerats i vattnet i redet. Videbuskar har dragits upp för att gynna den sällsynta blomman gullstånds och vegetationen i naturumsjön har klippt för att hålla tillbaka igenväxningen och öka den biologiska mångfalden.

5. Utvärdering av övriga insatser

5.1 Bokningsbara aktiviteter

Under hela första halvan av 2021 kunde vi på grund av coronaläget inte erbjuda några aktiviteter till grupper. Under andra halvan av 2022 uppdaterade vi våra bokningsbara aktiviteter och hann leda några grupper innan restriktionerna tog vid igen.

I det bokningsbara utbudet har vi lagt till två nya aktiviteter, "Livet på Lillö" och "Människorna på Lillö." Båda sker vid ruinen av Lillöborgen, som under århundraden varit hem åt Danmarks rikaste och mäktigaste familjer.

5.2 Pedagogisk verksamhet

Den pedagogiska verksamheten vid naturum är bred och omfattande. Trots coronasituationen har klassbesöken till och med kunnat öka under våren eftersom vi kunde erbjuda Naturkul till många förskolor och skolor. Efter ett omfattande arbete med riskanalys tillsammans med övriga lägerarrangörer i kommunen kunde också våra två läger genomföras.

Klassbesök

Naturvägledarna har tillsammans träffat nästan 100 elevgrupper under året. Det omfattar de 14 grupper som kom till oss i februari för vårt extrainsatta Naturkul med många olika uppdrag. Därefter har naturpedagogen fortsatt att träffa skolklasser både i samarbete med Högskolan och med Vattenrikets ekologer. Ett särskilt roligt inslag under året har varit samarbetet med Söderportgymnasiets miljöprofil.

Naturfilmsläger och Biosfärläger

Under sommaren ordnade naturum två läger för sommarlovslediga barn. Först ut var ett naturfilmsläger i samarbete med organisationen Miljöjägarnas filmprojekt Safari Sverige. I tre dagar fick tio ungdomar besöka platser med unika naturvärden och träffa biologer som arbetar med att bevara hotade arter i Vattenrikets biosfärområde.

De fick också lära sig hur man gör ett videoreportage – från planering till filmning och redigering. Sedan var det dags att filma projekt och göra intervjuer med Vattenrikets ekologer.

Ekologerna berättade om sina spännande projekt och visade hur rinnande vatten och sandiga marker kan skötas så att både natur och människa mår bra.

Naturfilmslägret arrangerades i samarbete med Safari Sverige, en organisation som utbildar barn och unga i att göra naturfilmer. De färdiga filmerna publicerades på Safari Sveriges hemsida.

Direkt efter naturfilmslägret drog årets Biosfärläger igång. Årets tema var Friluftsliv i Vattenriket och under veckan fick de 20 deltagarna prova på många sätt att uppleva Vattenriket och också möta många av de människor som har en knytning till Vattenriket via sitt arbete eller hobby. Det blev paddling, akvarellmålning, besök hos strandängsbonde och mycket mer. Och självklart gott om tid att bara fiska, leka och njuta. Det är detta som Biosfärlägret handlar om- att möta både natur och människor i vårt fina Biosfärområde. För att sen kunna bli en mini-ambassadör för Vattenriket!

Spadar, blommor och bin i Biosfärklassrum Sännarna

Under 2020 fick vi beviljat medel ur pollinerings-LONA. Inom ramen för detta projekt har vi under året byggt upp en pollineringsutställning inne på naturum samt påbörjat arbetet med att skapa ett Biosfärklassrum. Naturpedagogen har redan haft skolklasser på besök som både lärt känna de sandiga markerna och deras speciella växt- och djurliv och gjort naturvårdsnytta genom att hacka fram sand och plantera sandmarksväxter.

Återskapa Östersjöns livskraft

Återskapa Östersjöns livskraft är ett stort WWF-projekt som ska blåsa nytt liv i Östersjöns undervattensvärldar. Projektet omfattar naturvårdsinsatser i Vattenriket, Stockholms skärgård och Höga kusten.

Tillsammans med WWF gör Vattenriket, Sportfiskarna, Skärgårdsstiftelsen och länsstyrelserna i Västernorrland och Stockholm åtgärder för att restaurera viktiga livsmiljöer i kustnära grunda vikar. Att åtgärder för Östersjön sker parallellt i tre geografiska områden inom ett och

samma projekt är unikt, och skapar nya möjligheter att dela kunskap och innovativa metoder. Som del i projektet ska naturum ta fram ett verktyg för att mäta ekosystemtjänster. Vi kallar verktyget för Östersjökompassen. Östersjökompassen kommer att lanseras under 2022.

Aktivera Mera

Kristianstads kommun fick 250 000 kronor av Svenskt Friluftsliv till friluftaktiviteter för naturovana. Biosfärkontoret och naturum deltog i projektet "Aktivera mera" i samarbete med Kultur- och fritidsförvaltningen. Syftet var att nå ut till fler naturovana genom att erbjuda vistelser och aktiviteter i tätortsnära natur och på sätt skapa kännedom, lust, välmående och kunskap om de möjligheter naturen och friluftsliv erbjuder. Fokus var barn och unga i socioekonomiskt svaga områden, deras familjer samt nyanlända. Genom att samverka och bygga på verksamheter som redan existerar kunde man dra nytta av nätverk, kontaktytor och redan upparbetat förtroende för att nå målgrupperna på deras arenor.

Naturum visade upp Vattenrikets fina och värdefulla natur och olika sätt att uppleva fiske, fågelskådning, skogsbad och aktiviteter vid den nya sagostigen på Norra Lingenäset.

Biosfärkontoret med naturum har länge arbetat med naturpedagogik för naturovana och "Aktivera mera" innebar en chans att förstärka det arbetet. Det var också ett bidrag för att möta det ökande intresset för att vara ute i naturen på grund av coronapandemin.

6. Personal

Den kompetensutvecklingen vi har genomfört har bland annat handlat om årstemat Upplev Vattenriket och Friluftslivets år och varit i form av digital fortbildning till stor del. Under hösten kunde vi träffas fysiskt på utbildningar innan restriktionerna tog vid igen.

- Januari: Kickoff Friluftslivets år
- Januari: Planeringsdag naturum
- Januari: Älgen i rummet, om allemansrätten.
- Februari: Föredrag om rödlistade arter i Vattenriket
- Mars: Föredrag om storkprojektet
- April: Personaldag med vandring i naturreservatet Åbjär
- April: Inspirationsdagar inför LONA ansökan
- Juni: Fältföredrag om åtgärder i sandiga marker tillsammans med Biosfärkontoret
- Juni: Inspirationsträff närverket för vattenpedagogik
- Juni: Planeringsdag och sommaravslutning
- September: Planeringsdag och vandring Näsby
- Oktober: Heldag om våtmarker
- Oktober: Utbildning ekonomi/excel
- November: Att sprida ringar på vatten
- November: Biosfär 2021
- November: Naturumträff naturum Öresund
- November: Planeringsdag
- December: Ledarskapsdag

7. Uppföljning

7.1 Besökarundersökningar

Under 2021 genomfördes ingen besökarundersökning. Det finns plan på att genomföra en större undersökning 2022.

7.2 Naturums statistik

Naturums statistik är rapporterad.

7.3 Tankelistning

Ingen tankelistning är genomförd.

8. Ekonomisk redovisning för naturum

Naturums budget var knappa 11 miljoner för 2021 och vi avslutar året med ett överskott på drygt 200 tkr. På grund av corona fick vi betydligt lägre intäkter för guidningar och hörsalsuthyrning, men butiken klarade sitt intäktskrav till största del. Vi fick ett ökat anslag från Naturvårdsverket med 100 tkr som vi använde till åtgärder i utställning och program med koppling till utevistelse och Friluftslivets år. Första redovisningen omfattar hela naturums budget, andra är utformad utifrån Naturvårdsverkets mall.

Naturum Vattenriket hela året 20221

Ansvar: 2271

Utskriftsdatum 2022-01-10

Enhet tkr

		Helår		Helår
		Budget		Utfall
1400	Gemens kostnader-intäkter	53		45
1401	Personal	4 657		4 491
1403	Kompetensutveckl personal	24		24
1404	Hyres- och lokalkostnader	5 874		5 907
1405	Arbetsplatskostnader	51		60
1406	Arbetsplatskostnader IT	116		121
2950	Försäljningsverksamhet	-70		-69
2951	Naturumverksamhet	350		389
2952	Hörsalen	-50		-19
2953	Utställningar	185		221
2957	Bidrag Naturvårdsverket	-350		-450
2959	Digital utveckling	100		92
	Summa:	10 941		10 716

Ekonomisk redovisning naturum 2021	
För varje naturum ska ekonomisk redovisning ske enligt nedanstående tabell.	
Fyll endast i siffror. Eventuella kommentarer till uppgifterna kan göras i text under tabellen.	
Organisation:	Kristianstads kommun
Kontaktperson:	Karin Magntorn
Naturum:	naturum Vattenriket
Fyll bara i de vita rutorna, kostnader. Tabellerna innehåller automatiska beräkningar!	
Totalt	
Summa kostnader	4 923
Friluftsliv och information	
Information t.ex. kostnader/arbetstid med tillfälliga utställningar, skyltar, tryckmaterial, intäkt från försäljning	Kostnader (brutto)
Summa information	382
	382
	Kostnader (brutto)
Naturvågledning bemannad naturvågledning, ej egen personal utan inköp av externa tjänster t.ex. inhyrd guide	50,0
Naturvågledning personalkostnader	4 491,0
Summa naturvågledning	4 541
Summa friluftsliv och information	4 923
Uppföljning	
Uppföljning friluftsliv och information (t.ex. besökarundersökning, extern konsult för analys etc.)	Kostnader (brutto)